

Naturvård i Tanzania

I Tanzania är 80 procent av befolkningen fattiga bönder. På många håll utnyttjas jordarna och skogarna till bristningsgränsen och påfrestningarna på miljön är stora. Genom LAMP-projektet har bönderna fått ökad kontroll över jorden och större inflytande i beslutsprocessen. Det har lett till att ett uthålligt jord- och skogsbruk håller på att växa fram, samtidigt som produktionen av grödor har ökat.

Skogen i Duru-Haytemba var vanskött på den tiden då staten ansvarade för den. Tjuvar gick in och högg ner träd för att tillverka träkol, bönder lät sina djur ströva omkring hur som helst och beta av de unga träden. Men när byborna intill skogen fick gemensam bruksrätt över området hände något. De började ta eget ansvar och idag bevakas skogen av skogsvaktare från byn. Då och då fälls några träd för att användas till gemensamma saker som till exempel skolbänkar, men det sker varsamt. I framtiden hoppas man att nyplanteringar ska kunna ge byborna inkomster från skogen.

Det lokala ansvaret står i centrum för biståndsprogrammet *Tanzania – Sweden Local Management of Natural Resources Programme*, även populärt kallat LAMP, som stöds av Sida. Fyra distrikt, eller kommuner, i centrala Tanzania deltar i arbetet och omkring 600 000 bybor berörs, däribland invånarna i Duru-Haytemba. Filosofin bakom projektet är att stödja olika samverkande komponenter i utvecklingsarbetet. För att verkligen lägga grunden till en hållbar utveckling räcker det inte att bara lära ut bättre metoder att nyttja marken, utan man måste exempelvis även arbeta för att trygga rätten att äga mark och förbättra skattesystemet.

Just äganderätten är en avgörande pusselbit – om man inte äger sin mark, är det svårt att engagera sig i skötseln av den och göra långsiktiga investeringar. Ett huvudmål inom projektet har därför varit att skaffa fram lagfarter till den mark som byarna brukar, något som har varit svårt i Tanzania. Detta arbete har underlättat den stora förändring som nu

genomförs i landet. En ny lag slår numera fast att den som brukar marken får evig besittningsrätt. Lagen förespråkar även att kvinnor på samma villkor som männen får äga mark, vilket är mycket ovanligt i Afrika.

En annan aspekt i arbetet är att byborna uppmuntras ta eget ansvar för att bestämma hur de gemensamma naturresurserna som vattentillgångar, betesmarker och skogs- och jordbruksområden ska utnyttjas. Byn kan sedan upprätta ett kontrakt med kommunen för genomförandet av utvecklingsprojekt som byborna bedömer vara viktiga. Det kan handla om att till exempel borra brunnar för att få rent dricksvatten, utveckla jordbruket, eller reparera en lokal väg så att varor lättare kan transporteras till marknaden. Byn är ansvarig för genomförandet, medan kommunen är ansvarig för att till exempel tillhandahålla rådgivare och utrustning. Kommunens tjänstemän och rådgivare får utbildning av LAMP-projektets konsulter, så att de i sin tur kan lära ut hur man nyttjar naturresurserna utan att förstöra dem. Resultaten är goda: skördarna har generellt sett fördubblats, tillgången till rent vatten ökat kraftigt, jordförstöringen minskat, och okontrollerad skogsavverkning avtagit. Ofta är det enkla knep som leder till stora förbättringar. Terrassodling och djupplöjning hindrar till exempel vatten från att rinna bort, samtidigt som en växande gröda får bättre förutsättningar att klara torra perioder.

Ett annat steg inom projektet är att stimulera till ökad kommersiell verksamhet. Men om man inte känner till marknadens villkor är det svårt att anpassa sitt val av grödor till efterfrågan. Därför planerar man att som en del av projektet öppna ett informationscenter med bland annat uppgifter om aktuella priser för avsalugrödor.

En intressant konsekvens av projektet är att det även lett till ökad jämställdhet. Fler kvinnor deltar aktivt i den lokala beslutsprocessen och deras makt har därmed ökat.

I Tanzania har kommunerna fått ett ökande ansvar för självfinansiering genom egen uppbörd av skatter. Än så länge är det för tidigt att se om de ökade skatteintäkterna har lett till förbättrad social service, men tanken är att när ett effektivare ekologiskt hållbart bruk av jord, skog och betesmarker ger ökad avkastning, kommer mer resurser att frigöras i samhället. Pengarna kan användas till att förbättra bland annat skola och sjukvård.

På kommunnivå stödjer därför programmet även utvecklingen av finansiell kontroll, planering och uppföljning inom denna sektor.